

УДК 821.161.2Шевченко-95

Т. С. Кара,

аспірантка кафедри української літератури
ОНУ імені І. І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: tatiana_kara@mail.ru

ШЛЯХАМИ КОБЗАРЕВОГО СВІТУ

Рецензія на розгорнуту книжково-інформаційну виставку «У просторі Шевченкової творчості: завжди сучасний Кобзар», де було представлено понад 400 одиниць збереження з фондів НБ ОНУ.

У березні 2014 р. відкрилась книжкова виставка у Науковій бібліотеці ОНУ імені І. І. Мечникова «У просторі Шевченкової творчості: завжди сучасний Кобзар», приурочена до 200-ліття з дня народження Т. Шевченка. Її підготували два відділи – інформаційно-бібліографічний та відділ рідкісних книг, представивши як давні видання, так і сучасні.

Експозиція виставки складається з книг, періодичних видань, репродукцій малярської спадщини самого Т. Шевченка та матеріалів вивчення його творчості як у світі, так і в ОНУ зокрема.

Матеріали для виставки кваліфіковано та змістовно підібрані. Це переконливо засвідчують вже самі назви стендів: «Мистецтво слова Т. Шевченка», «Малярська спадщина Кобзаря», «Шевченко в світовій літературі», «Шевченкіана: історія і сучасність», «Шевченкознавство в ОНУ імені І. І. Мечникова», «Вінок шани Кобзарю».

В експозиції представлені як *прижиттєві* видання (Шевченко Т. Г. Кобзарь / Т. Шевченко. – СПб. : в друк. П. А. Куліша ; коштом Платона Семеренка, 1860. – [6], 244, [2] с., 1 арк. портр.), так і *репринтні* та *фотоскопічно відтворені* (Пушкин А. С. Новые стихотворения Пушкина и Шавченки / А. С. Пушкин, Т. Г. Шевченко. – [Факс. відтворення вид.: Лейпциг : Вольфган Гергард, 1859]. – [Харків : друк. ім. М. В. Фрунзе, 1937]. – [2], 43, [3] с.). Оригінальність виставки визначають: унікальна *колекція рідкісних «Кобзарів»* (Шевченко Т. Г. Кобзарь / Т. Шевченко. – СПб. : в друк. П. А. Куліша ; коштом Платона Семеренка, 1860. – [6], 244, [2] с., 1 арк. портр.; Шевченко Т. Г. Кобзар / Т. Шевченко ; вступ. ст. С-о [Ф. Вовка] ; упоряд. : А. Ляхоцький, Ф. Вовк]. – Ч. 1. – Женева : печатня «Громади», 1878. – ХХІ, [2], 24-126, II, [2] с. – Мініатюр. вид. (75x50 мм); Шевченко Т. Г. Кобзар : фототипія позацензурного примірника видання 1840 року / Т. Г. Шевченко. – Фототип. видання. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 115, VI с.); *окремі твори* митця, *неопубліковані матеріали* Т. Шевченка (Кониський О. Я. Недруковані поезії Т. Г. Шевченка / подав Олександр Кониський // Записки Наукового товариства імени Шевчен-

ка / під ред. Михайла Грушевського. – Львів : друк. Наук. т-ва ім. Шевченка під зарядом К. Бернарського, 1901. – Т. XXXIX, кн. 1. – С. 1-8; Шевченко Т. Г. Гайдамаки / Т. Г. Шевченко. – [Б. м.], [XIX ст.]. – 70 с. (Рукопис); Доманицький В. М. Лист Т. Шевченка до Є. Ковальського / подав В. Доманицький // Записки Наукового Товариства імени Шевченка / під ред. Михайла Грушевського. – Львів : з друк. Наук. тов. ім. Шевченка під зарядом К. Бернарського, 1909. – Кн. III. – Т. LXXXIX. – С. 158-159.), *переклади* (Szewczenko T. Kobzarz Szewczenki / przekł. W. Syrokomla // Syrokomla W. Poezye : [w 10 t.] / Ludwika Kondratowicza [W. Syrokomla]. – Т. 10. – Warszawa : skład główny u Gebethnera i Wolffa, 1872. – S. 210-289), а також і твори, які видавалися в *одеських друкарнях* (Шевченко Т. Г. Москалева крыныця : поема / Т. Г. Шевченко. – Одеса : типо-хромолитографія Е. И. Фесенко, 1889. – 18 с.; Шевченко Т. Г. Назар Стодоля : малоросійская дія / Т. Г. Шевченко. – Одеса : тип. Е. И. Фесенко, 1889. – 64 с.).

Доля не була прихильною до Т. Шевченка, про що свідчить, зокрема, історія видання його творів... І тому окремої уваги заслуговує книга – *Пушкин А. С. Новые стихотворения Пушкина и Шавченки / А. С. Пушкин, Т. Г. Шевченко. – [Факс. відтворення вид.: Лейпциг : Вольфган Гергард, 1859]. – [Харків : друк. ім. М. В. Фрунзе, 1937]. – [2], 43, [3] с.* В ній містяться заборонені та вилучені вірші Тараса Шевченка з «Кобзаря». Їх надрукували разом з творами О. Пушкіна, маючи надію, що цензори не так прискіпливо будуть прочитувати збірку. І цей задум мав успіх.

Особливу увагу відвідувачів виставки привертає «Мистецька спадщина Т. Шевченка» у 4 томах, в якій є ілюстровані репродукції графіки, живопису, а також і креслення самого Т. Шевченка майбутньої власної хати. На жаль, задум так і залишився на папері.

Багатогранна особистість Кобзаря розкривається завдяки літературознавчим, мовознавчим та мистецтвознавчим дослідженням. Окремо на виставці виділені матеріали вивчення мовно-стильових особливостей творчості Т. Шевченка:

1. Сікиринський Т. Г. Деякі особливості морфології, складні й словника Шевченкового «Кобзаря» («Поезії») / Т. Г. Сікиринський; Одеське наук. при Укр. акад. наук т-во, секція іст.-філол. – Одеса, 1928. – 27, [1] с.

2. Ващенко В. С. Мова Тараса Шевченка / Василь Семенович Ващенко. – К. : Вид-во Харків. держ. ун-ту, 1963. – 252 с.

Особисто мене зацікавила книга «A Concordance to the Poetic Works of Taras Shevchenko = Конкордація поетичних творів Тараса Шевченка / ред. і упоряд.: Олег Ільницький, Юрій Гавриш. – New York ; Edmonton ; Toronto, 2001. – Т. 1. – 773 с. ; Т. 2. – С. 774-1554 ; Т. 3. – С. 1554-2502 ; Т. 4. – С. 2502-3230». У названій книзі представлені всі слова за алфавітом та з цитатами і нумерацією сторінок з текстів Т. Шевченка. Аналіз лексики Кобзаря упорядники О. Ільницький

та Ю. Гавриш здійснили за «Повним зібранням творів у дванадцяти томах», виданим в Києві у 1989-1990 рр.

Не минули організатори виставки і дослідження філологічного факультету Одеського університету імені І. І. Мечникова. Вивченням Шевченкового слова займався один із першопрохідців факультетського шевченкознавства – Андрій Недзвідський, який захистив кандидатську дисертацію «Т. Г. Шевченко і російські революціонери-демократи 50-60-х років» вже наприкінці червня 1941 року. На виставці представлені як названа дисертація, так й наступні, авторами яких є Віталій Несторенко (1946) та Тетяна Мейзерська (1997).

Дослідженням творчого доробку Тараса Шевченка займаються вчені не тільки кафедри української літератури, а й інших кафедр філологічного факультету, публікуючи монографії, статті та виступаючи на наукових конференціях.

Як уже зазначено на початку, матеріал професійно та різноаспектно підібраний, хоча має деякі зауваження. Упорядникам виставки доцільно було б представити більше матеріалів кінця ХХ-ХХІ століть для повноти відображення етапів розвитку шевченкознавства. Варто було б включити такі нові видання, у яких постать та майстерність Кобзаря аналізується крізь призму сучасності та доповнюється новими матеріалами:

1. «Шевченківська енциклопедія» (2012) – ґрунтовне видання Інституту літератури НАН України у шести томах (на даний момент надруковані поки що 4 томи) приурочене до 200-річчя з дня народження Т. Шевченка, у якому представлені як біографічні дані, творчість, так і зроблений підсумок розвитку шевченкознавства за півторасторічний проміжок часу, а також висвітлений і сучасний стан вивчення.
2. Грабович Г. «Шевченко, якого не знаємо» (2014) – чергова книга професора Гарвардського університету присвячена вивченню питань шевченкознавства, у якій розкриваються проблематика та символіка автобіографії та сучасної рецепції митця.
3. Симоненко Р. Г., Бересенко В. А. «Тарас Шевченко та його доба» (2013) – трьохтомне видання, що є документально-хрестоматійним висвітленням постаті Кобзаря, у якому зібрані документи про життя та діяльність митця, автентичні спогади сучасників.

На жаль, повз увагу упорядників пройшла і бібліографічна праця, яка надає можливість науковцям ознайомитись з усіма виданнями за зазначений період – «Тарас Григорович Шевченко : бібліографія видань творів, 1840-2014», видана Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського у 2014 році.

На останок слід зазначити, що виставка буде корисна не тільки учням, студентам, викладачам, а і всім небайдужим до поетичного слова, до своєї мови та історії.